

UDK 37

ISSN 2545 – 4439 (printed)

ISSN 1857 - 923X (e-version)

INTERNATIONAL JOURNAL

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific Papers

Vol. 19.4

Medicine and Natural Sciences

KIJ

Vol. 19

No. 4

pp. 1365-1814

Skopje 2017

KNOWLEDGE

KNOWLEDGE - INTERNATIONAL JOURNAL
SCIENTIFIC PAPERS
VOL 19.4

Promoted in Agia Triada, Greece

29.9-1.10.2017

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 19.4

EDITORIAL BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Aleksandar Nikolovski PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Lasta Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Margarita Koleva PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsa Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

For editor

Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE

International Journal Scientific Papers Vol. 19.4

ISSN 1857-923X for e- version

ISSN 2545-4439 for printed version

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD

Vice president: Prof. Robert Dimitrovski PhD, Dean, Faculty of Management, MIT University, Skopje (Macedonia)

Members:

- Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Erzika Antic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)

- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
- Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
- Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
- Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
- Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
- Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economisc, UKIM, Skope (Macedonia)
- Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
- Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)

- Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Marija Topuzovska-Latkovic, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Margarita Koleva, PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
- Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (Macedonia)
- Prof. Nevenka Tatkovc PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Nedzat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
- Prof. Oliver Iliev PhD, Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
- Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
- Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)
- Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)

- Prof. Sofronija Miladinovski, PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Sreten Miladinovski, PhD, Dean, Faculty of Law, MIT University (Skopje)
- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Stojan Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Svetlana Trajkovic PhD, High School of applied professional studies, Vranje (Serbia)
- Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Saad Motahhir PhD, High School of Technology, Fez (Morocco)
- Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Trayan Popkochev PhD, Dean, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)
- Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Zlatko Pejkov, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljevic PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zoja Katru PhD, Prorector, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

ORGANIZING COMMITTEE

- Robert Dimitrovski PhD, Faculty of Management, MIT University, Skopje (Macedonia)
- Venelin Terziev PhD, University of Rousse (Bulgaria)
- Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade (Serbia)
- Snežana Milićević PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Evdokia Petkova, South West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Marios Miltiadou, PhD, Aristotle University of Thessaloniki (Greece)
- Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Branko Boskovic PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Bulgaria)
- Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Isa Spahiu PhD, International Balkan University (Macedonia)
- Violeta Dimova, PhD, University “Goce Delcev”, Stip (Macedonia)
- Mirjana Borota – Popovska, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Izet Zeqiri, PhD, South East European University, Tetovo (Skopje)
- Ekaterina Arabska, PhD, Vasil Levski National Military University, Veliko Tarnovo (Bulgaria)
- Nebojsa Cvetanovski, PhD, MIT University, Skopje (Macedonia)
- Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)

Contents

APPROACHES TO INCREASE THE HEALTH MANAGER'S COMPETENCE TO RESOLVE CONFLICTS	1385
Nikola Georgiev	1385
Polina Balkanska	1385
EFFECTS OF ACUPUNCTURE TREATMENT IN REDUCING PAIN IN PATIENTS WITH TENNIS ELBOW	1391
Ljubica Jajaova	1391
Lence Nikolovska	1391
DISCUSSIONS ON LONG-TERM CARE IN BULGARIA - RESULTS OF THE FOCUS- GROUP STUDY	1397
Teodora Dimcheva	1397
Radost Assenova	1397
Gergana Foreva	1397
Nonka Mateva	1397
SENSITIVITY OF ECG SIGNS OF MYOCARDIAL SCARING – COMPARISON WITH MPI SPECT	1403
Aleksandra Servini	1403
Zaklina Servini	1403
CLIMATE THERAPY BY PATIENTS WITH OBESITY	1407
Rumyana Bahchevandzhieva	1407
CHOLELITHIASIS IN EAST AND SOUTHEAST REGION OF REPUBLIC OF MACEDONIA	1411
Gjorgji Shumanov	1411
Gordana Panova	1411
Marija Koteva	1411
ELECTROMYOGRAPHY OF THE MASSETER MUSCLE - A SYSTEMATIC REVIEW	1417
Mariana Dimova-Gabrovska	1417
DesislavaDimitrova	1417
DesislavaKonstantinova	1417
Ivan Gerdzhikov	1417
ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF TO PROGRAMS FOR REHABILITATION OF FR. RADII LOCO TIPICO	1423
Marija Upcheva	1423
IMPORTANCE OF PROBIOTICS FOR HUMAN HEALTH	1429
Vaso Taleski	1429
Kristina Trpceva	1429
Milka Zdravkovska	1429
Liljana Simjanovska	1429
METABOLIC SYNDROME AND NUTRITIONAL SUPPLEMENTS	1435
Vanya Pepelyasheva	1435
Stefan Harkov	1435
THE ROLE OF THERAPEUTIC EDUCATION IN REHABILITATION OF METABOLIC SYNDROME PATIENTS	1439

Antoaneta Grozeva.....	1439
Gergana Angelova –Popova	1439
STUDY OF VITAMINS' INTAKE BY STUDENTS OF THE NATIONAL SPORTS ACADEMY ACTIVELY ENGAGED IN SPORTS	1443
Albena Alexandrova	1443
MODERN TENDENCIES IN NUTRITION INSTRUCTOR TRAINING – ADVANTAGES AND DISADVANTAGES	1449
Diana Kireva	1449
Rositsa Toncheva	1449
MODIFIED MANUAL EDEMA MOBILIZATION AND KINESIOTAPING APPLICATIONS IN REDUCING POSTIMMOBILIZATION EDEMA AFTER DISTAL RADIUS FRACTURE	1453
Gergana Angelova – Popova	1453
MODULE OF A WEB-BASED INFORMATION SYSTEM FOR CHOOSING A HOMEOPATHIC MEDICINE IN A PATIENT WITH WORSENING MODALITIES	1461
Zhivko Peychev	1461
Nonka Mateva.....	1461
Stela Peycheva	1461
Teodora Dimcheva.....	1461
Antonia Yaneva	1461
Angelina Kirkova.....	1461
POSITIVE EFFECTS OF MOTOR SKILLS ACTIVITY IN EDUCATION AND REHABILITATION OF CHILDREN WITH DISABILITIES.....	1467
Mirjana Mađarević.....	1467
EXAMINATION OF THE IMPACT OF MEDICINAL MASSAGE COMBINED WITH DEEP OCCURRENCE IN THE HEALING PROCESS OF PATIENTS WITH WORLDWIDE...	1473
Albert M.....	1473
KINESITHERAPY APPROACH IN PATIENTS WITH DUCHENNE MUSCULAR DYSTROPHY	1479
Maria Becheva	1479
Albena A. Masarlieva	1479
KINESITHERAPY AND TALASOTHERAPETIC FACTORS IN THE REHABILITATION OF FEMALE DISEASES OF FEMALE GENDER AUTHORITIES	1485
Snezhina Georgieva	1485
KINESITHERAPEUTIC APPROACH TO OVERCOMING THE PROBLEMS OF INACTIVATION IN PATIENTS WITH METABOLIC SYNDROME	1489
Snezhina Georgieva	1489
INVESTIGATION OF THE SPEECH IN PATIENTS WITH BRUXISM – A PILOT STUDY	1493
Mariana Dimova-Gabrovska.....	1493
Desislava Dimitrova.....	1493
Marina Mitova	1493
RISK FACTORS FOR SUGAR DIABETE AND ITS CONDITIONS IN VIEW OF THE PATIENT.....	1497
Varvara Pancheva	1497

Mimi Stoycheva	1497
THE INCIDENCE OF THE DEVELOPMENTAL DISORDERS ON THE HIP IN THE TERRITORY OF THE MUNICIPALITY OF STRUMICA FROM 2014 UNTIL 2017	1505
Anita Nikolova.....	1505
THE ACCESS AND THE ROLE OF THE DOCTOR AS A FACTOR FOR SUCCESSFUL IMPLEMENTATION OF IMMUNIZATION IN THE MUNICIPALITY VINICA	1509
Julija Todosieva	1509
Gjorgji Shumanov	1509
Gordana Panova	1509
TRIAGE SYSTEMS IN EMERGENCY CARE (REVIEW)	1515
Kiril Atliev	1515
Desislava Bakova.....	1515
Maria Semerdjieva	1515
VARIATION OF THE FORM OF THE FORAMEN OCCIPITALE MAGNUM.....	1521
Svetlana Jovevska	1521
Sanja Baldzieva.....	1521
FREE MOVEMENT OF PEOPLE AND RISKS OF PARASITE TRANSMISSION	1525
Ivelina Dobрева.....	1525
Pavlina Teneva.....	1525
БОЛЕСТИ И ДЕФОРМИТЕТИ КОИ СЕ ЈАВУВААТ ВО УЧИЛИШНАТА ВОЗРАСТ КАКО РЕЗУЛТАТ НА НЕПРАВИЛНА ИСХРАНА И ЛОШИ НАВИКИ.....	1529
Гордана Панова	1529
Ѓорѓи Шуманов	1529
THE ROLE OF THE NURSE IN EDUCATION, CARE AND TREATMENT OF DECUBITUS	1537
Tashka Nikolova	1537
Gordana Panova	1537
STRESS AMONG HEALTHCARE PROFESSIONALS AND ITS RELATION TO PATIENT SATISFACTION	1543
Gordana Panova	1543
S. Stamenkova.....	1543
COPING STRESS STRATEGIES DIFFERENCES AMONG WOMEN VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE AND WOMEN WHO ARE NOT VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE.....	1553
Vesna Blazhevaska	1553
Katica Stojmenovska	1553
Sonja Jovanovska Rozoska	1553
УЛОГАТА “ЖРТВЕНО ЈАГНЕ” И НЕЈЗИНАТА УЛОГА ВО ДИНАМИКАТА И ИСПОЛНУВАЊЕТО НА ЦЕЛИТЕ ВО ГРУПНАТА РАБОТА.....	1559
Мирослав Пендароски	1559
Соња Ризоска Јовановска	1559
METFORMIN EXTENSIVE EFFECT - REGENERATOR OF THE ORGANISM	1565
Toni Mitrovski	1565
Elena Pavlevska	1565
Blagica Cekova	1565

E-LEARNING IN PRE-GRADUATE HEALTHCARE TRAINING – GOOD PRACTICE ACROSS THE WORLD.....	1569
Angelina Kirkova-Bogdanova	1569
Daniela Taneva	1569
Yordanka Tsokova	1569
Yordan Marchev	1569
NURSING CARE FOR PATIENTS WITH HYPERTENSIVE DISEASE.....	1577
Yordanka Tsokova	1577
Daniela Taneva	1577
Angelina Kirkova-Bogdanova	1577
Radoslava Katsarska	1577
RESEARCH OF THE OPINION OF THE STUDENTS OF NURSING SPECIALTY IN REGARD TO THE STUDY OF SURGICAL CARE.....	1581
Anelia Chifligarska	1581
Makreta Draganova.....	1581
PROFESSIONAL STRESS ADAPTATION OF THE “NURSING” AND “MEDICAL REHABILITATION AND ERGOTHERAPY” STUDENTS IN “PROF. DR. ASEN ZLATAROV” UNIVERSITY-BURGAS, REPUBLIC OF BULGARIA.....	1587
Zlatina Lecheva.....	1587
Mimi Stoycheva	1587
Lora Georgieva	1587
THE ROLE OF ETHICAL CASES AND DISCUSSIONS AS PART OF STUDENTS’ EDUCATION OF THE DISCIPLINE "HEALTH CARE MANAGEMENT"	1595
Maria Semerdjieva	1595
Desislava Bakova.....	1595
Vanina Mihaylova - Alakidi	1595
Dinka Negalova	1595
TRANSCULTURAL NURSING CARE.....	1599
Daniela Taneva	1599
Yordanka Tsokova	1599
Radoslava Katsarska	1599
Vanina Mihaylova.....	1599
ПРАВНО-НОРМАТИВНА БАЗА ЗА ОБУЧЕНИЕ, КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ ПО ЗДРАВНИТЕ ПРОФЕСИИ В БЪЛГАРИЯ.....	1603
Христина Милчева.....	1603
AIR - THERMAL OXIDATION OF COPPER	1607
Zagorka Koneska	1607
Dafinka Stoevska-Gogovska.....	1607
Ruzica Manojlovic	1607
SEPARATION OF Ni(II) IONS FROM AQUEOUS SOLUTION BY A NATURAL SORBENT-TREPEL	1613
Angelina Slaveski	1613
Martin Stojchevski	1613
Hamdije Memedi	1613
Erhan Mustafa.....	1613

Stefan Kuvendziev	1613
Mirko Marinkovski	1613
Kiril Lisichkov	1613
EXAMINATION OF THE REPRESENTATION OF MICRO-ORGANISMS IN DEHYDRATED AGRICULTURAL PRODUCTS FROM THE REPUBLIC OF MACEDONIA	1621
Blagica Cekova	1621
Filip Jovanovski	1621
Viktorija Bezhovska.....	1621
OXIDATION OF METHANOL OVER SODIUM MODIFIED IRON-MOLYBDENUM CATALYSTS	1627
Krasimir Ivanov	1627
TESTING OF HETEROTHERM AND PATHOGENIC MICROORGANISMS IN VEGETABLE PRODUCTS FROM THE REPUBLIC OF MACEDONIA	1633
Blagica Cekova	1633
Filip Jovanovski	1633
Viktorija Bezhovska.....	1633
HEAVY METAL CONTENT IN DANDELION (<i>TARAXACUM OFFICINALE</i> WEB.).....	1639
Violina Angelova	1639
GOAT MEAT-CHEMICAL AND FATTYACIDS COMPOSITION	1645
Nevena Gruevska	1645
THE CRANBERRIES AS HEALING HERB	1651
Filip Jovanovski	1651
Blagica Cekova	1651
Erhan Mustafa.....	1651
Viktorija Bezhovska.....	1651
A PROCEDURE FOR ISAR OBJECTS RECOGNITION WITH NEURAL NETWORKS ALGORITHM.....	1659
Krasimir Slavyanov	1659
NON UNIFORM ARRAY ANTENNA WITH THREE LUNEBURG LENSES	1665
Peter Apostolov.....	1665
Alexey Stefanov	1665
Ekaterina Otsetova-Dudin.....	1665
RISKS AND METHODS FOR ASSESSMENT OF ECOLOGICAL RISK OF CHEMICALS	1673
Filip Jovanovski	1673
Blagica Cekova	1673
Viktorija Bezhovska.....	1673
EFFECT OF FOREST R. SERBIA ON CLIMATE CHANGE	1679
Emilija Djikić Jovanović.....	1679
Miodrag Šmelcerović.....	1679
Suzana Djordjević.....	1679
Dragan Djordjević.....	1679

NEW EXPERIENCES WITH WEICOPER -FORTE IN CONTROL OF DISEASES IN COLDWATHER AQUACULTURE WITH SPECIAL REFERENCE TO SAPROLEGNIA sp.	1683
Misho Hristovski.....	1683
Aleksandar Trajchovski	1683
ESTIMATION OF GENOTOXIC EFFECT OF FUNGICIDE ANTRACOL WP-63 AT FISH GOLDEN FISH (CARASSIUS AURATUS), AFTER 7 DAY OF TREATMENT.....	1687
Kemajl Kurteshi	1687
Zeqir Shaqiri	1687
ALGOLOGICAL ANALYSIS OF RIVER KRENA (GJAKOVA, KOSOVO) DURING SUMMER SEASON 2015.....	1691
Qendrim Ramshaj	1691
Kemajl Kurteshi	1691
PRODUCTION POTENTIAL OF FEED BARLEY VARIETY VESLETS, GROWN IN THE SOUTH DOBRUDZHA REGION OF BULGARIA	1695
Albena Ivanova	1695
Magdalena Koleva	1695
ECOLOGICAL LABELS IN THE TEXTILE INDUSTRY	1701
Suzana Djordjevic	1701
Sladana Antić	1701
Emilija Đikić Jovanović.....	1701
Dragan Djordjevic.....	1701
Miodrag Smelcerovic.....	1701
CURRENT KNOWLEDGE OF UV PROTECTION AFORDED BY TEXTILE MATERIALS	1707
Snežana Stanković	1707
Miodrag Smelcerovic.....	1707
Dragan Djordjevic.....	1707
THE INFLUENCE OF PHYSICAL-HYGIENE PERFORMANCES OF FABRICS ON THE PHYSIOLOGICAL PROPERTIES OF CLOTHES	1713
Sladjana Antic.....	1713
Suzana Djordjevic	1713
Emilija Djikic Jovanovic.....	1713
Miodrag Smelcerovic.....	1713
Dragan Djordjevic.....	1713
TRANSFER FROM CONVETIONAL TO ALTERNATIVE FUELS IN CEMENT INDUSTRY – CHALLENGES AND BENEFITS	1721
Viktorija Bezhovska.....	1721
Blagica Cekova	1721
Erhan Mustafa.....	1721
Susana Temelkoska.....	1721
Filip Jovanovski	1721
DEVELOPMENT OF THE CONCEPTUAL MODEL OF ENTREPRENEURSHIP IN THE INFORMATION SOCIETY.....	1729
Nedka Nikolova	1729

Stanislav Sirotin	1729
PROCESS APPROACH TO THE MODEL OF HIGH-TECH ENTERPRISE	1737
Stanislav Sirotin	1737
Nedka Nikolova	1737
FREQUENSY OF CONFLICTS IN HOSPITALS	1745
Ekaterina Raykova	1745
Maria Semerdjieva	1745
Radka Masaldjieva	1745
Desislava Bakova	1745
STUDY RESEARCH ON THE RESULT OF IMPLEMENTATION OF THE METHOD- DEBATE IN THEIR BIOLOGICAL TRAINING	1753
Nicola Vakirlov	1753
Delka Karagiozova	1753
INTERACTIVE TEACHING METHODS - NECESSITY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE "MEDICAL LABORATORY ASSISTANT" AND "REHABILITATION THERAPIST "	1761
Pavlina Teneva	1761
Ivelina Dobрева	1761
Mariana Staneva	1761
FOSTERING COMMUNICATION AND LANGUAGE COMPETENCE IN DENTAL MEDICINE	1765
Ilina Doykova	1765
SOCIO-PSYCHOLOGICAL CONDITIONS OF THE PRE-GRADUATION TRAINEESHIP AS A FACTOR IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE NURSES	1771
Snezhana Dragusheva	1771
Biyanka Tornyova	1771
Tanya Paskaleva	1771
LEGAL REGULATION IN MEDICAL WASTE MANAGAMENT	1777
Novica Ničić	1777
Marijana Šmelcerović,	1777
Djukica Mirković	1777
Miodrag Šmelcerović	1777
RESEARCH ON THE COEFFICIENT OF UTILIZATION OF QUERCUS PETRAEA L. LOGS FOR PRODUCING RADIAL PLANKS WITH A THICKNESS OF 33mm	1781
Muharrem Sejdiu	1781
ECONOMIC ASPECTS OF SAFETY AT WORK	1787
Oliver Dimitrijević	1787
Jelena Dimitrijević	1787
Danijel Milošević	1787
Vladimir Djordjević	1787
Aleksandar Momčilović	1787
Miodrag Šmelcerović	1787
CHARACTERISTICS AND MANAGEMENT OF EXCESS SLUDGE GENERATED IN TREATMENT OF WASTEWATER FROM A COMMERCIAL OBJECT	1793
Erhan Mustafa	1793

Mirko Marinkovski	1793
Stefan Kuvendziev	1793
Zoran Bozinovski	1793
Kiril Lisichkov	1793
WASTEWATER AND DISEASES	1797
Ivana Stošić	1797
Miodrag Šmelcerović	1797
ЕРОЗИЈАТА И ДЕГРАДАЦИЈАТА ШТО ГИ ПРЕДИЗВИКУВА РЕКАТА ЛУДА МАРА И ЕРОЗИВНАТА КОМПОНЕНТА НА ПРЕДЕЛОТ ОКОЛУ НЕА	1803
Милица Иваноска	1803
Благица Цекова	1803
Владо Велкоски	1803
SHPENZIMET PUBLIKE DHE LLOGARIDHENIA FINANCIARE (PEFA) KORNIZA MATESE E PERFORMANCES	1809
Fadil Krasniqi	1809

БОЛЕСТИ И ДЕФОРМИТЕТИ КОИ СЕ ЈАВУВААТ ВО УЧИЛИШНАТА ВОЗРАСТ КАКО РЕЗУЛТАТ НА НЕПРАВИЛНА ИСХРАНА И ЛОШИ НАВИКИ

Гордана Панова

Ѓорѓи Шуманов

Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

Апстракт: Под растење и развој се подразбира зголемување на димензиите на телото во висина, тежина и др. сфери што можат да се измерат. Развојот е стекнување на вештини во сите аспекти од животот на детето.

Развој е поделен на **физички развој**: ова се однесува на порастот на вештините и можностите на телото и вклучува: Развој на грубата моторика (користење на големите мускули) пр. нозе, раце. Развој на фината моторика (прецизно користење на мускулатура) на пр. дланките, прстите.

Социјален и емоционален развој: овде се подразбира развој на идентитетот и сликата за себе, развој на врските и чувствата за себе си, и учење на вештините за живеење во општеството со други луѓе.

Интелектуален развој: претставува учење на вештините на разбирање, помнење и концентрација. Училишниот период (од 6 до 18 години) се карактеризира со раст и развој, за кој се потребни здрава исхрана, следење на развојот на учениците преку систематски прегледи, рана детекција на здравствените проблеми и задолжителна имунизација. Навиките за здрава исхрана во училишниот период силно можат да влијаат на здравјето и квалитетот на животот во подоцнежниот период на возрасната индивидуа. Посебно како профилакса на хроничните незаразни болести, физичката неактивност доведува до гојазност, ризик од дијабет, срцеви заболувања, покачен крвен притисок и други болести.

Клучни зборови: физички развој, социјален развој, емоционален развој

ВОВЕД

Училишната возраст е време на постојан раст и развој во овој период детето почнува да оди на училиште со што се менува дотогашната севкупна активност. Кај децата 6-11 години телесниот развој е рамномерен со пораст на телесната висина од 5-6 см. и телесната маса од 2-3 кг. Поголемите мускули растат побргу од помалите. Детскиот метаболизам е 20-30 пати побрз во споредба со возрасниот. Деловите на делото стануваат по ефикасни во нивната функција и децата стануваат по способни за многу по софистицирани движења. Моторната контрола, координација и рамнотежа се видно подобрени во оваа возрасна група. Детето на 6 годишна возраст добива 2-3 кг. годишно во висина расте 8 см. покажуваат одредена латералност (десноракост, леворакост), умеат да си го напишат името сами знаат да го закопчат копчето, патентот, можат да фрлат и фаќат топка на растојание од 1,5 м. Развиваат доволна координација за качување, пливање.

На 7-8 години возраст почнуваат да добиваат побрзо во тежина спијат до 11 часа во текот на ноќта, возат самостојно велосипед, почнуваат да им растат трајни заби и им се подобрува координаноста око- рака.

Пубертетот кај децата почнува помеѓу 8-13 година кај девојчињата и 9-15 години кај момчињата. Во овој период се бележи позбрзан раст и развој на телото најбрзо е растењето околу 14 год кај момчињата и 12 год возраст кај девојчињата. Под дејство на хормоните (естрогенот) кај девојчињата и (тестостеронот) кај машките деца настануваат низа психофизички промени. Кај машките од 12-17 година под дејство на тестостеронот се зголемува растот на телото, на половите органи, се појавува влакнетост под пазувите, во регијата на половите органи, на лицето, почнува мутирање на гласот, зголемено потење, појава на акни. Се јавува и првата ејакулација (исфрлање на семената течност-сперма) и ерекција. Кај девојчињата од 10-15 година под дејство на естрогенот се јавува влакнетост под пазувите, во пубичната регија, појава на потење, акни, зголемување на градите појава на првата менструација (менарха). Менструалниот циклус обично трае 28 дена, но кај девојчињата во периодот на пубертет, многу често доаѓа до нередовни менструални циклуси во пвите 1-3 години по добивањето на првата менструација, кои со тек на времето се нормализираат. Во периодот на пубертет и адолесценција се јавуваат големи емотивни промени, промени во расположението, недоумици, сомнежи, збунетост што е исто така резултат на хормоналните промени во организмот. Со пубертет почнува и интересот за спротивниот пол и можноста за сексуален контакт, затоа младите луѓе треба навремено да бидат информирани за заштита од бременост и сексуално преносливите болести, преку разговор со родителите, информираност во училиштата и од патронажната служба.

Квалитетната и добро избалансирана исхрана, употребата на биолошки вредни прехранбени производи можат да ги задоволат енергетските потреби на училишното дете и адолесцент, и да обезбедат квалитативен и квантитативен внес на хранливи материи. Со добрата исхрана поддршката и одгојот од родителите, училиштето, превентивните следења преку систематски прегледи се овозможува правилен раст, развој на училишното дете и младинец. Правилната исхрана е превенција за нутритивни проблеми, кои можат да доведат до дијабетис, дебелеење, рахитис, кариес, кардиоваскуларни болести. Со внесувањето на витамините и минералите кај училишното дете и адолесцент се овозможува нормална функција на телото. Улогата на витамини и минералите има многу важна улога за растот и развојот кај децата. Најзастапени се витамините А, Б, Ц, Д, Е, а од минералите, калциум, магнезиум, железо, фосфор и др. Млекото е богато со витамини од групата Б, посебно Б2 витамин, витамин Д, витамин А. Киселото млеко и јогуротот содржат млечно – кисели бактерии кои го подобруваат варењето на храната, работата на цревата и ја намалуваат појавата на запек. Млекото и млечните производи се основен извор за здрав развој на коските кај училишните деца и младинци. Прекумерниот внес на зашекерена храна како чоколадите, слатките, благите безалкохолни пијалоци, се причина за зголемена телесна тежина, и ризик фактор за заболувања како што се дијабет и кардиоваскуларни заболувања во понатамошниот живот кај децата.

За правилниот раст и развој за училишното дете и младинец од голема важност е внесот на голема количина на зеленчук, овошје, месо, здраво приготвена храна, земање на овошни сокови без шеќер или обична вода за пиење, во замена на пијалоките за шеќер.

Медот е добар продукт кој содржи биоактивни материи е добра замена за шеќерот.

Добро избалансираната и здрава исхрана, допринесува правилен раст и развој на училишната популација. Прекумерниот внес на зашекерена храна како чоколадите, слатките, благите безалкохолни пијалоци, се причина за зголемена телесна тежина, и ризик фактор за заболувања како што се дијабет и кардиоваскуларни заболувања во понатамошниот живот кај децата.

За правилниот раст и развој за училишното дете и младинец од голема важност е внесот на голема количина на зеленчук, овошје, месо, здраво приготвена храна, земање на овошни сокови без шеќер или обична вода за пиење, во замена на пијалоките за шеќер.

Медот е добар продукт кој содржи биоактивни материи е добра замена за шеќерот.

Добро избалансираната и здрава исхрана, допринесува правилен раст и развој на училишната популација.

БОЛЕСТИ И ДЕФОРМИТЕТИ КОИ СЕ ЈАВУВААТ ВО УЧИЛИШНАТА ВОЗРАСТ КАКО РЕЗУЛТАТ НА НЕПРАВИЛНА ИСХРАНА И ЛОШИ НАВИКИ

Дебелеењето е хронична болест која се манифестира со собирање на масти во телото и зголемување на телесната тежина. Прејаднување – земање на прекумерна храна.

. Недовлна физичка активност (претерано седење пред телевизор компјутер), Генетски фактор. Компликации од дебелината се кардиоваскуларни болести, ризик од дијабет, отежнато движење проблеми со дишењето.

Анемија – се јавува поради недостаток на железо во организмот, најчесто од неправилна исхрана. Се јавува бледа кожа, умор, пад на имунитетот и ризик од инфекции. Причини покрај намалениот внес на железо можат да бидат и нарушена абсорпција на железото од страна на гастро – интестиналниот тракт или зголемена потреба од железо во организмот.

Забниот кариес претставува патолошки процес кој ги разорува тврдите ткива – емаил, дентин и цимент на забите. Оштетувањето се јавува кога бактериите на површината на забите ќе ги претворат шеќерите во киселини кои ги напаѓаат површините на забите. Се препорачува благата храна да се јаде за време на оброците кога другата храна ќе го ублажи влијанието на шеќерите.

Отсуството на витаминската исхрана, недоволниот внес на калциум, фосфор, како и неправилното оптеретување на телото со училишните торби, недоволната физичка активност и вежби, доведуваат до лошо телесно држење и појава на деформитети во училишната возраст.

Една од примарните здравствени проблеми во училишната возраст е деформитетот на рбетот кој доаѓа од лошо држење на телото за време на стојење или седење при што се оптеретува само една група на мускули. Деформитетите се застапени скоро кај 15 % од децата од училишна возраст. Најчести се кифоза, сколиоза, лордоза. Оваа појава е застапена кај секое петто дете од основното училиште. Голем прцент за ова има и неправилната исхрана, сиромашна со витамини и минерали. Деформацијата на стапалата (pedes plani) е најчеста деформација во училишната возраст која доаѓа од олабавената мускулатура на стапалото поради што настануваат промени на статиката и динамиката на телото.

Тежината при овој деформитет пааѓа повеќе на предниот дел од стапалото при што настануваат промени и тешкотии на повисоките делови од телото. Редовната физичка активност ја јакне мускулатурата на стапалото како и носењето на ортопедски влошки и чевли. Навременото откривање и дијагностицирање при редовните систематски прегледи, придонесуваат за санирање и ублажување на деформациите. Во училишната возраст е честа и појавата на проблеми со видот која исто така е резултат на лоша неправилна исхрана, а удел во тоа има и честото седење пред компјутер. Од симптомите на кои најчесто се жалат училишните деца се заматен вид, главоболка, замор, често пати не се ни свесни дека имаат проблеми со видот и проблемот се детектира на превентивните систематски прегледи.

Цел: да се прикаже значањето на исхраната, превентивни систематски прегледи, рана детекција на здравствените проблеми, задолжителната имунизација кај училишната популација и можните деформации кои настануваат во оваа возраст во општина Штип во периодот на 2016 година;

МЕТОДИ И МАТЕРИЈАЛИ

За реализација на поставената цел е направено ретроспективно истражување со табеларен и дескриптивен пристап за спроведување на имунизацијата и систематските прегледи кај училишните деца и младинци од 6 до 18 години во општина Штип за училишната 2015- 2016 година

Извештај од превентивните систематски прегледи на училишните деца и младинци во период од учебната 2015 – 2016 година при Ј.З.У. здравствен дом “Панче Караѓозов“ во Штип. Податоците се добиени од годишниот извештај за вакцинирани ученици по календарот на вакцинации кои подлежат според возраста во периодот од 2016 година при Ј.З.У. здравствен дом “Панче Караѓозов“ Штип. Добиените податоци се обработени и прикажани табеларно и дескриптивно.

РЕЗУЛТАТИ

Извештај од превентивните систематски прегледи на училишните деца и младинци во периодот од учебната 2015-2016 година при Ј.З.У. Здравствен дом др. “Панче Караѓозов“ во Штип

Табеларно прикажување на најдени деформитети и патолошки појави во училишната возраст во учебната 2015 - 2016 г. при Ј.З.У. Панче Караѓозов-Штип

Tabular presentation of found deformities and pathological events in the school-age academic year 2015-2016 At JZU Pance Karagozov-Stip

	I одд.		III одд.		V одд.		VII одд.		I год.		IV год.	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Број на машки и женски ученици	246	207	184	182	211	202	216	211	507	317	288	241
Лошо држење на телото	3	2	7	5	53	57	60	92	84	72	56	85
дебелина	27	15	36	39	43	37	41	25	52	38	43	33

Деформитети на `рбетниот столб	6	8	15	16	24	25	30	63	70	31	39	41
Деформитети на стапалата	146	116	96	98	109	107	91	78	72	84	60	70
Вид	5	4	22	29	42	16	42	68	82	64	51	75
Срцеви маани	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Психички развој	3	0	3	7	8	5	5	7	4	7	5	2
Говорни маани	99	83	44	32	38	30	41	22	9	5	0	0
хемоглобин	0	0	1	1	3	3	0	1	0	4	0	2
албумин	3	2	2	3	3	7	3	5	9	12	1	5
Деформитет на граден кош	0	0	7	0	4	1	2	0	7	3	0	1
кариес	21	36	82	79	103	93	95	85	100	67	72	63

Од табелата може да се виде: дека во прво одделение со **лошо држење на телото** има три машки деца од вкупно 246, две женски од вкупно 207, во трето одделение седум машки деца од вкупно 184 и пет женски деца од вкупно 182.

Во петто одделение со лошо држење на телото има 53 машки деца од вкупно 211 и 57 женски деца од вкупно 202. Во седмо одделение има 60 машки од вкупно 216 и 92 женски од вкупно 211. Во прва година со лошо држење на телото се 84 машки, од вкупно 507 и 72 женски од 317. Во четврта година имаме 56 машки деца со лошо држење на телото од вкупно 288 и 85 женски од вкупно 241. Ова зборува дека во подоцнежната училишна возраст има пораст на лошото држење на телото кај децат и младинците.

Од табеларниот приказ можеме да се виде дека дебелината како појава во прво одделение е евидентирана кај 27 машки деца од вкупно 246 и 15 женски од вкупно 207. Во трето одделение има 36 машки од вкупно 184 и 39 женски од вкупно 182. Во петто одделение има 43 машки од вкупно 211 и 37 женски од вкупно 202. Во седмо одделение има 41 машко од вкупно 216 и 23 женски деца од вкупно 211. Во прва година има 52 машки од вкупно 507 и 38 женски деца од вкупно 317. Во четврта година средно училиште има 43 машки од вкупно 288 и 93 женски од вкупно 241. Од овде може да се види дека дебелината со тек на растењето има пораст на тенденција ка училишните деца што се должи на не правилна исхрана, не доволна физичка активност и седечки начин на живеење.

Деформитети на `рбетен столб – Според податоците од табелата овој деформите во прво одделение ма 6 машките деца од вкупно 246 и кај 8 женски деца од вкупно 207. Во трето одделение со деформитет на `рбетот има 15 машки деца од вкупно 184 и кај 16 женски од вкупно 182 ученика. Во петто одделение со деформитет на `рбетниот столб има 24 машки деца од вкупно 211 и 25 женски од вкупно 202. Во седмо

одделение оваа појава е регистрирана 30 машки деца од вкупно 216 и кај 63 женски од вкупно 211. Во прва година има 70 машки деца од вкупно 507 и 84 женски од вкупно 317. Во четврта година со деформитет на `рбетниот столб има 39 машки од вкупно 288 и 41 женски од вкупно 241, што значи дека деформитетите на `рбетниот столб со возраста бележи пораст што се должи на не правилното седење и не доволната физичка активност.

Деформитети на стапалата- најчест деформитет во училишната возраст е рамното стапало (pedes plani) од табелата може да видиме дека во прво одделение со овој деформитет има регистрирано 146 машки деца од вкупно 246 и 116 женски од вкупно 207. Во трето одделение со овој деформитет се 96 машки од вкупно 184 и 98 женски од вкупно 182. Во петто одделение има 109 машки ученици од вкупно 211 и 107 женски од вкупно 202. Во седмо одделение регистрирано се 91 машки од вкупно 216 и 78 женски од вкупно 211. Во прва година 72 машки од вкупно 507 и 84 женски од вкупно 317. Во четврта година има регистрирано 60 машки ученици од вкупно 288 и 70 женски од вкупно 241. Од ова се заклучува дека овој деформитет со текот на возраста бележи намалување.

Вид - регистрирани деца со проблеми со видот во прво одделение се 5 машки од вкупно 246 и 4 женски од вкупно 207. Во третото одделение има 22 машки од вкупно 184 и 29 женски од вкупно 182. Во петто одделение се 42 машки од вкупно 211 и 16 женски од вкупно 202. Во седмо одделение регистрирани се 42 машки од вкупно 216 и 68 женски од вкупно 211. Во прва година пронајдено е 82 машки деца до вкупно 507 и 64 женски од вкупно 317. Во четврта година има 51 машки од вкупно 288 и 75 женски од вкупно 241. Ова покажува дека птешкотиите со видот со текот на возраста се во пораст.

Срцеви маани – деца со срцеви маани во прво одделение има регистрирано 2 машки од вкупно 246 додека кај женските нема регистрирано ниту едно. Во трето одделение има 2 машки од вкупно 184 и 2 женски од вкупно 182. Во подоцнежните возрасти ученици со срцеви маани не е регистрирано. Ова зборува дека многу е ниска стапката со срцеви заболувања.

Психички развој – деца со пречки во психичкиот развој во прво одделение пронајдено е кај 3 машки од вкупно 246 додека кај женските не е пронајдено. Во трето одделение има 3 машки од вкупно 184 и 7 женски од вкупно 182. Во петто одделение со пречки во психичкиот развој има 8 машки деца од вкупно 211 и 5 женски од вкупно 202. Во седмо одделение има 5 машки од вкупно 216 и 7 женски од вкупно 211. Во прва година регистрирано е 4 машки од вкупно 507 и 7 женски од вкупно 317. Во четврта година регистрирано е 5 машки од вкупно 288 и 2 женски од вкупно 241, што зборува за ниска застапеност на овој проблем кај училишните деца и младинци.

Говорни маани- со говорни маани во прво одделение се регистрирани 99 машки деца од вкупно 246 и 83 женски од вкупно 207. Во трето одделение регистрирани се 44 машки од вкупно 184 и 32 женски од вкупно 182. Во петто одделение со овој проблем има 38 машки од вкупно 211 и 30 женски од вкупно 202. Во седмо одделение овој број кај машките е 41 од вкупно 216 и кај женските 22 од вкупно 211. Во прва година проблеми со говорот се 22 машки од вкупно 507 и 9 женски од вкупно 317. Во четврта година не е регистрирано ниту еден случај со проблеми со говорот. Од пронајденото се гледа дека говорните маани со тек на возраста се намалуваат.

Проблемите со намален хемоглобин, пронајден албумин во мокрачата и деформитетите на градниот кош според табелата се застапени во многу мал број.

Кариес – кај училишните деца во прво одделение е пронајден кај 21 машки деца од вкупно 246 и кај 36 женски од вкупно 207. Во трето одделение кариес е најдено кај 44 машки од вкупно 184 и 32 женски од вкупно 182. Во петто одделение кај 103 машки од вкупно 211 и 93 женски од вкупно 202. Во седмо одделение појава на кариес има кај 95 машки од вкупно 216 и кај 85 женски од вкупно 211. Во прва година овој број е 100 машки од вкупно 507 и 67 женски од вкупно 317. Во четврта година со кариес се 72 машки од вкупно 288 и 63 женски од вкупно 241. Ова зборува дека бројот на ученици со кариес со возраста опаѓа.

Од табелата се забележува зголемување на лошото држење на телото во подоцнешната возраст како и деформитетите на `рбетниот столб. Дебелината е вариабилна. Деформитетите на стапалата се намалуваат со порастот. Проблемите со видот се влошуваат. Срцеви и говорни маани скоро и да нема во подоцнешната возраст. Хемоглобинот и албуминот се доста релативни како и деформитетите на градниот кош а кај кариесот се забележува пораст во возраста од 12-14 години.

ЗАДОЛЖИТЕЛНИ ВАКЦИНИ ВО ШКОЛСКАТА ВОЗРАСТ

Возраст на ученици	Болест против која се врши имунизација	Вакцинирање и ревакцинирање
6 год.	Сипаница, рубеола, заушки	I ревакцина
7 год.	Дифтерија, тетанус - детска парализа -	III ревакцина II ревакцина
12 год. (само женски деца)	Хуман папилома вирус	I вакцина II ревакцина (по 6м)
14 год.	Тетанус – дифтерија Детска парализа	IV ревакцина III ревакцина
18 год.	Тетанус	V ревакцина

Училишното дете на 6 годишна возраст добива ревакцина против сипаници и паротит (суб кутано).

На 7 годишна возраст ја добива третата ревакцина од дифтерија и тетанус (интрамускулно) а детска парализа втора ревакцина (орално).

На 14 години учениците ја добиваат вакцината против тетанус и дифтерија (четврта ревакцина интрамускулно) и детска парализа (орално), во капки, трета ревакцина.

На 12 годишна возраст само женските деца добиваат вакцина против Хуман папилома вирус а по 6 месеци добиваат ревакцина од истата (интрамускулно). На 18 годишна возраст младинците ја примаат последната вакцина, вакцината против тетанус.Редовното вакцинирање е од голема важност за здравјето на децата и младинците. Со вакцинирањето се ставени под контрола голем број на инфективни заболувања кои носеле висок процент на смртност и биле закана за човештвото.

Во нашето здравство вакцинирањето е задолжително и започнува од самото раѓање, до 18 годишна возраст кај децата и младинците.

Табеларно и процентуално прикажување на вакцинирани училишни деца и младинци во 2016 година при Ј.З.У. “др. Панче Караџов” – Штип

Tabular and percentage display of school children and youth in 2016 at JZU. "Others. Pance Karagozov "- Stip

	Град			Село			Вкупно		
Вид на вакцини	Подлежат	вакцинирани	%	Подлежат	Вакцинирани	%	подлежат	вакцинирани	%
di-Te III R	688	675	97	70	50	73	758	743	98
di-Te IV R	474	456	96	71	61	84	546	517	94
TT V R	361	340	94	31	25	81	392	365	93
OPV II R	688	675	97	70	50	73	758	743	98
OPV III R	474	456	96	71	61	84	546	517	94
MMR II R	579	563	97	82	66	80	661	629	95
HPV I	226	146	64	31	31	100	257	117	67
HPV II	146	109	74	31	31	100	177	140	79

Од табелата може да видиме какво е процентуалното прикажување на вакцинираност на учениците од 6 до 18 години при Ј.З.У “др. Панче Караџов”- Штип во периодот 2015- 2016 година.

Од прикажаната табела може да се виде дека процентот на вакцинираност на целокупната училишна популација е солиден и бележи висок 94-98 % за вакцините di-Te III R, di-Te IV R, TT V R, MRP II R, како и OPV II R, OPV III R, додека процентот кај HPV и HPV I R е понизок од 67-7.

ЗАКЛУЧОК

Од прикжаното и направеното при годишните извештаи за вакцинирање при Ј.З.У. Здравствен дом “др.Панче Караѓозов“ Штип во периодот 2016 година. Се гледа дека процентот на вакцинираност на целокупната училишна популација е солиден и бележи висок 94-98 % за вакцините di-Te III R, di-Te IV R, TT V R, MRP II R, како и OPV II R, OPV III R, додека процентот кај HPV и HPV I R е понизок од 67-79%.

Од систематските прегледи кои се направени при Ј.З.У. Здравствен дом “др.Панче Караѓозов“ Штип во периодот 2015-2016 година може да се потврди дека лошото држење на телото во подоцнешната возраст расте како и деформитетите на `рбетниот столб. Дебелината е вариабилна. Деформитетите на стапалата се намалуваат со порастот. Проблемите со видот се влошуваат со возраста, срцевите и говорни маани скоро и да нема во подоцнешната возраст. Хемоглобинот и албуминот се доста релативни како и деформитетите на градниот кош а кај кариесот се забележува намалување со зголемување на возраста. Обезбедување на здрав раст и развој на децата во училишната возраст е одговорноста на родителите превентивните тимови и целото општество.

Здравите навики во исхраната, физичката активност, успешно спроведената вакцинација се важни карики во формирањето и создавањето на здрава млада популација.

Здравиот начин на живот овозможува правилен физички и духовен развој, повеќе радост и љубов во меѓусебната комуникација и заедничкиот живот.

Со ова може да заклучиме дека богатата храна со внес на шест групи храна: жито и житни производи, овошје, зеленчук, млеко и млечни производи, месо и риба, јаглени хидрати и растителни масти нуди здрав живот на младите луѓе

Воедно паралелно со здравата исхрана, здравите хигиенски навики, физичката активност, образованието и спроведување на превентивата создаваат квалитетна и здрава младина.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- [1] Прим. Д-р Ѓорѓи Османли Педијатрија – учебник за здравствена струка , издание петто;
- [2] Душко Мардешки, Загреб (2003) Педијатрија;
- [3] Ленче Николовска Физикална медицина со педијатрија,
- [4] Проф. д-р Елизабета Зисовска -Педијатрија
- [5] Проф. д-р Гордана Панова - Патронажна здравствена заштита;
- [6] Петровиќ Р. “имунизации. Прирачник за примена на вакцина“. Медицинска книга. Белград- Загреб (1085 година);
- [7] Шуманов Ѓ. И Николовски Б. „Епидемиологија и јавно здравство“ Универзитет “Гоце Делчев“ – Штип (2009година);